

רשימת ספרי "בן מלך" שיצאו לאור עד עתה:

- שומע עניני
- ספרית העומר וחג
- הסבועות
- ימי בין המצרים - מלות ומנהגים
- ימים נוראים
- חג הסוכות
- תוכני
- ימי הפרים
- הגדה של פסח
- כעניני מצוות התמידיות
- שמקדש
- החמומוס
- שיר הפרים
- שבת קורש
- מידת הבטחון
- עניני שביע
- בראשית ח"א - נחמדי
- מבוא במצוות חג - בראשית ח"ב - נחמדי
- קל-תולדות
- בראשית ח"ג - דניאל וידי
- שמות ח"א - שנהג-בשלח
- שמות ח"ב - חמדי-מבוא
- תירו-משפטים
- שמות ח"ג - תורה-פקודי
- ויקרא ח"א - ויקרא-עבור
- במדבר ח"א - במדבר-שלח
- במדבר ח"ב קורח-מטעי

ניתן להשיג: mechonbemelech@gmail.com

בארץ ובח"ל: יעניף ספרים
Warehouse: 8482450220
salea@yefenibooks.com

פרשת תולדות תשפ"א
גליון מס' 132

בסייעתא דשמיא

אוצרות בן מלך

מתורתו של מן רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת תולדות

מצינו שאת רבקה הזמין לו ה' על ידי תפילת העבד, וכן מה שיצחק יצא לשוח בשדה (לעיל כד, סג), פירשו חז"ל דהיינו להתפלל, ומבואר במפרשים (עיין ב"ר" סה, יט, ושם סח, ג, ובספורנו וכלי יקר על הפסוק שם) שיצא להתפלל על זיווגו, ומיד כשהתפלל נענה, 'הנהגה גמלים באים'.

אמנם באברהם לא מצינו שהתפלל על צרכיו, אלא השליך כל יתרו על ה', ונראה שזו היתה עבודתו

ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו (כה, כא)

דרש חז"ל - 'א"ר יצחק למה נמשלה תפילתו של צדיקים כעתר, מה עתר זה מהפך התבואה ממקום למקום, כך תפילתו של צדיקים מהפכת מידותיו של הקדוש ברוך הוא ממידת רגזנות למידת רחמנות' (יבמות סד).

הנהגה מצינו בתורה כמה פעמים תפילה ובקשה מאת ה', וכגון תפילת אליעזר על זיווגו של יצחק, אולם מה שמיוחד כאן שזו הפעם הראשונה שהיתה בקשה אל ה' להפוך ולשנות את המציאות, שהרי מפורש כאן שהיתה עקרה בטבעה, ואע"פ כן ביקש מאת ה' לשנות זאת, ונעתר לו ה' לדבר פלא זה.

הנהגה אנו רואים שיצחק קיבל מאת ה' את הנצרך לו על ידי תפילה, שהרי זכה לבנים על ידי תפילה. וכן

1. ואף מה שאמר אברהם אל ה' - 'הן לי לא נתת זרע' (טו, ג) לא היה אלא בעקבות שאמר לו ה' 'שכרך הרבה מאד' (שם טו, א), ועל זה תמה 'מה תתן לי ואנכי הולך ערירי' (שם טו, ב). ומה שביקש אברהם על סדום היה זה עבור אנשי העולם, אבל על עצמו לא ביקש דבר.

בגליון

פרשת תולדות

ביאורי פסוקים..... עמוד 1

היכל השבת

ויום השביעי שבת לה' אלוקיך..... עמוד 6

חכמה ומוסר

איסתכל באורייתא וברא עלמא..... עמוד 8

מרגש השבוע

כסלו תשפ"א

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים
ע"י ידדנו הנכבד מחשובי אברכי קהילתנו מתומכי מנונו

הרה"ח ר' **זאב גוטליב** שליט"א

ולע"נ אמו
מרת **שרה זיסל** ב"ר **מאיר** ע"ה
נלב"ע ה' כסלו

לע"נ אביו
הר"ר **משה גרשון** ב"ר **חיים** זצ"ל
נלב"ע ט' כסלו

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך
תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה
לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנו

להנצחתו ותרומות "פרנס השבוע/החודש"
אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל: 054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל: 052-7616048

לקהל שוחרי תורת ה'בן מלך' ואוהבי התורה בכל מקום שהם

הננו בזה בקריאה של חיבה לשוחרי התורה,
להיות שותפים וידידים איתנים למפעל הכביר של מכוננו
להפיץ על פני תבל את אורו המיוחד והבהיר בתורה של
מורנו ורבינו בעל ה'בן מלך' 'צוק"ל

ולתמוך בבית היוצר 'מכון כתבי בן מלך', אשר אך ורק מכוחו יוצאים לאור
כל גנזי תורתו של רבינו ושיעוריו המרובים, כאשר זכינו לראות את הכרכים
הרבים נדפסים ויוצאים לאור עולם, ופתחו אופקים חדשים בפני כלל שוחרי
התורה

מהררי ציון יוצאת הקריאה, בואו לעזרת ה' בגבורים, המשימה הגדולה עדיין
לא הושלמה ודורשת משאבים רבים מדי חודש בחדשו.

נא זכו והצטרפו להימנות למצווה חשובה זו של הרבצת והפצת אור התורה
לזכות את הרבים, הטו שכם וטלו חלק במשימה הגדולה

**פנו עתה להנהלת המכון והצטרפו למשפחת התורמים והמנויים
לדבר המצוה הגדולה הנתונה בידינו**

באין מענה השאירו הודעתכם ונשוב אליכם בהקדם

- ספרים למעלה הימנה
- סדרת ספרים באורים ואמרים על המעשה המיידי היה
- ספרים על ה"ב"ם
- ספר הדת ומחשבת
- ספר באורי סוחר
- ספר אמנה ומסחר
- מגאן
- תורה ודעת
- אגודים
- תורה ודעת

הנצחות תורמים

קו בן מלך

03-3077354

מיתנה מכון

סניפים 14 מקומות מסחר

עבודת המענה בבית המסח
לשמוע סניפיה רבים
מחולקים לפי נושאים
בכל התחומים

רשימת ספריו בן מלך
בספרייה המיוחדת בביתו השלישי

מלפני התקלה: 054-8422488
כתובת אוהב ישראל 1/9
ביתר עילית
קניית ספרים לפי סניף 46
לתיאור המידע
mechonbenmelech@gmail.com

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו צוק"ל בקו השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים
בפרשת השבוע

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנוכה להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
הנהלה

הודעה חשובה ומשמחת לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מום

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

אוצרות
בן מלך

המיוחדת של אברהם אבינו², והוא הנקרא בספר 'המספיק לעובדי ה' (שער הבטחון) 'מעלת ההפקדה', - 'שיפקיד האדם את ענייניו או אחד מהם בידי ה' יתעלה, ויערטל עצמו מכל ציפיה ותשוקה, עד שאחת היא לו אם ישיג דבר שהוא משתוקק אליו או אם ישיג ההיפך ממנו, ונמצא מסתפק במה שגזר ועושה ה' יתעלה'.

ובספר חובות הלבבות מנה אותו במעלות העליונות ביותר של הבוטחים - 'וכאשר תחזק הכרתו יותר מזה בחמלת הבורא על ברואיו, ירצה במה שיהיה מגזירת האלוקים לו בלבו ובחושיו ובלשונו, ובנראהו ובנסתרו, וישמח בכל אשר עשה לו האלוקים ממות וחיים, וריש ועושר, ובריאות וחולי, לא יכסוף לזולת מה שבחר לו האלוקים ולא ירצה אלא מה שרצה לו, ונמסר אל האלוקים, ומשליך נפשו וגופו אל דינו, ולא יגביר ענין על ענין ולא יבחר על זולת מה שהוא בו מעניני עולמו, כמו שאמר אחד מן הבוטחים: לא הסכמתי מעולם בענין והתאויתי לזולתו' (שער הבטחון - פרק ז).

אמנם ביצחק מצינו את עבודת התפילה, דהיינו שראוי לאדם לבקש צרכיו מאת ה', שבדרך זו מבטא האדם את ההכרה בהנהגת ה' אשר הוא מנהיג וקובע את מידת הנתינה לאדם, ובו יתברך תלוי הכל, ושהוא קרוב לכל קוראיו, ונענה להם אפילו להפוך מידת הדין למידת רחמים.

וביעקב אבינו מצינו מידה נוספת, דהיינו שעשה נדר עבור בקשת צרכיו, כמו שכתוב - 'אם יהיה אלוקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש. ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלוקים. והאבן הזאת אשר שמתה מצבה יהיה בית אלוקים וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך' (להלן כה, כ-כב). וכמו שלמדו חז"ל בפרשה זו שיהיו נודרין בעת צרתן (ב"ר ע, א).

ונראה ששלוש אופני עבודה אלו מקבילים לסוגי העבודה שמצינו אצל כל אחד מן האבות, והיינו כמו שביארנו בפרשת לך לך (חלק המאמרים מאמר ז 'תפילות אבות תיקונים'), שעבודתו של אברהם היתה ההתבוננות וההכרה שה' ברא את העולם, 'מי הוא בעל הברייה'. והנה מצד מציאות ה' כבורא עולם אין שייך תפילה ובקשה, ולא מצינו בקשה ותפילה שהבריאה תפעל ותתקיים.

ואילו בחינת עבודתו של יצחק היה ההכרה שכל מלאכתו ופעולותיו של האדם הם מאת ה', אשר הוא הנותן לאדם כח לעשות חיל. ומצד מבט זה מתאים עבודת התפילה, שהאדם מייחל ומתפלל אל ה' שאכן יצליח את מעשיו ויראה פרי בעמלו.

ועבודת יעקב היא בחינת 'תפילת ערבית', דהיינו שגם בזמן החשיכה והגלות ה' שומר על האדם. וההתייחסות המתאימה למצב זה, היא באופן של 'נודרין בעת צרה'.

* * *

ויאהב יצחק את עשיו כי ציד בפיו ורבקה אוהבת את יעקב (כה, כח)

סיבת אהבת יצחק את עשיו, מוסברת ומפורשת בכתוב - 'ויאהב יצחק את עשיו כי ציד בפיו'. ופשוטו של מקרא כמשמעו הוא, כי מאחר שהיה עשיו נוהג תדיר להאכיל את אביו מציידו, לכן היה אוהבו ומקרבו אצלו. אולם לגבי אהבת רבקה את יעקב, סתם הכתוב ולא פירש שום טעם וסיבה. ויש לעיין בזה, כי לכאורה היה ראוי ליתן טעם בדבר, מה ראתה רבקה לאהוב את יעקב יתר על עשיו, כנגד יצחק שהיה אוהב את עשיו בזכות הצייד שבפיו.

[ועיין ברשב"ם ואברבנאל שכתבו שזה בעבור הנבואה שניתנה לה בעת ההריון 'ורב יעבוד צעיר'. וזה קשה, כי אם כן מדוע יצחק לא אהב את יעקב מטעם זה, ותמוה לומר שלא גילתה לו].

והנראה, כי אכן בא הכתוב להדגיש בזה, את ההבדל היסודי שהיה קיים בין אהבה זו לאהבה זו, ולציין כבר בראשית הדברים, כי אהבת יצחק את עשיו לא היתה אהבה שלימה ומוחלטת, אלא בבחינת 'אהבה תלויה בדבר', אהבה הנובעת מסיבות חיצוניות, ולכן לא היה סופה להתקיים. לעומת זאת, אהבת רבקה את יעקב היתה 'אהבה שאינה תלויה בדבר', ולכן עמדה ונתקיימה לעד. וכמו שאמרו חז"ל (אבות ה, טז) - 'כל אהבה שהיא תלויה בדבר, בטל דבר בטלה אהבה, ושאינה תלויה בדבר, אינה בטלה לעולם'.

והנה זה פשוט שאהבה שאינה תלויה בדבר, אין הכוונה שאין לזה סיבה, אלא הכוונה שאין האהבה נובעת מאיזה דבר חיצוני או בגלל פעולה מסויימת,

2. עיין מה שכתבנו בזה בספר 'בן מלך - בטחון' מאמר ה אות י.

אלא האהבה נובעת מעצם מציאות ומהות האדם, שסוג ו'טיפוס' זה חביב בעיניו, וזו האהבה האמיתית.

הנה כי כן, אהבה התלויה בדבר, אינה רק קלושה בדרגתה, אלא בעומקם של דברים אין זו אהבת 'האדם' עצמו, כי אם אהבת 'הדבר' שבו תלויה האהבה. לעומתה, האהבה הבלתי תלויה בדבר, הינה אהבה פנימית וישירה שיסודה באדם האהוב עצמו, ואינה נשענת על הדברים הסובבים אותו או הנעשים על ידו, ולכן אף אינה מושפעת מכוחם ומן התמורות החלות בהם. אהבה כזו אינה זקוקה לנתינת טעם, משום שהיא למעלה מטעם ודעת, ואהבה זו לעולם עומדת.

ואכן, אהבת יעקב היא אשר נתבררה כאהבה הנכונה, השרירה והקיימת, ובסופו של דבר אף יצחק הכיר בזה ועל כן ברכו, וזהו עומק ענין 'ההרחה' שהריח יצחק את יעקב בנו, בעמדו לזכות בברכות, וכדכתיב - 'וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה' (כז, כח). כי הראיה והמישוש מורים על החיצוניות המוחשית, והריח מורה על הפנימיות הטהורה המוסתרת מן העין.

ובדומה לזה מצינו כי אהב ה' את יעקב מצד מהותו ועומק פנימיותו, כמו שכתוב - 'משא דבר ה' אל ישראל ביד מלאכי. אהבתי אתכם אמר ה' ואמרתם במה אהבתנו, הלוא אה עשיו ליעקב נאום ה' ואוהב את יעקב. ואת עשיו שנאתי, ואשים את הריו שממה' (מלאכי א, א-ג).

כלומר כי זה שהעדיף את יעקב על פני שאר אנשי האומות אין בזה עדיין הוכחה לאהבתו, כי הבחירה היתה משום מעלותו, אשר אינם קיימים כלל אצל האומות. אולם מאחר שגם עשיו שהוא אה ליעקב, שעושה רושם טוב משום שיש לו מעלות וכשרונות חיצוניים, וגם שניהם נולדו כצאצאי אברהם ויצחק, ובכל זאת 'ואוהב את יעקב ואת עשיו שנאתי'. כלומר כי מה שחביב בעיני ה' הם התכונות הפנימיות של יעקב, סוג האישיות שלו, אישיות נעלה, בעלת חכמה אצילות וענווה. והיא אשר יאתה בעיני ה', 'ואוהב את יעקב'.

* * *

לך נא אל הצאן וקח לי משם שני גדיי עזים טובים
(כז, ט)

הנה כבר תמהו חז"ל מדוע נצרכים היו שני גדיי

עזים - 'וכי שני גדיי עזים היה מאכלו של יצחק' (רש"י בשם פרקי דרבי אליעזר פרק לא).

ובדרך פשוטו נראה, שאין הכוונה שהיה נצרך לכל בשר הגדיים להכנת המאכלים, אלא עשתה רבקה מטעמים רק מהחלק הטוב והמשופר ביותר שבכל גדי. אולם מה שהיה צריך שתיים, הכוונה בזה 'שתי מנות', כי כן דרך סעודה חשובה שבאה עם שתי מנות, אחת לשביעה, ואחת לחשיבות ועונג. ומכיון שהמטרה היתה כאן לעשות סעודה חשובה לרגל הברכות, עשתה זאת באופן הנכבד ביותר, עם שתי מנות מובחרות, לשביעה, ולעונג.

והנה חז"ל דרשו בזה - 'וכי שני גדיי עזים היה מאכלו של יצחק, אלא להקריב אחד קרבן פסחים, ואחד עשה מטעמים וכו'. והיינו שהמטעמים הללו הם כנגד קרבן החגיגה הנאכל עם הפסח' (עיין פסחים ע. ושם קיד:). וכן מפורש בתרגום יונתן בן עוזיאל - 'חד לשום פסחא וחד לשום קרבן חגא'.

ולפי דברינו הרי הפשט והדרש עולים בקנה אחד, כי אכן בסעודה הקדושה של אכילת הפסח מצינו חלוקה זו, של אכילה לשם 'שובע', ואכילה לשם 'גדולה וחשיבות'. כי כן דינו של קרבן פסח שיהא בשרו נאכל על השובע (פסחים ע). כלומר שלא תהא אכילתו כאכילה מחמת רעבון, אלא 'על השובע', דהיינו אכילת תענוג וחשיבות. כענין המנה היפה והנכבדה בסעודה. וכסדר סעודת חשיבות ועושר, שתחילה אוכלים פת ופרפרת, ובהמשך הסעודה אוכלים את המאכל הנכבד, לחשיבות וגדולה.

ובמכילתא ילפי לה מקראי - 'על מצות ומרורים יאכלוהו מכאן אמרו הפסח נאכל אכילת שובע' (בא פרשה ו) והיינו שאכילתו היא אכילת עשירות וגדולה. וזה כוונת רש"י על הגמרא שם - 'שיהו נהנין באכילתו ותיחשב להן'. וכך מפורש ברשב"ם (שם קיט:): שדין אכילה על השובע הוא כדין 'למשחה לגדולה' כדרך שהמלכים אוכלים.

זה הטעם שקבעו חגיגת י"ד שיהא בשרו נאכל לפני אכילת קרבן הפסח, כדאיתא בגמרא - 'חגיגה הבאה עם הפסח נאכלת תחילה, כדי שיהא פסח נאכל על השובע' (פסחים ע). כלומר שלאחר שישבעו מבשר החגיגה באכילת שביעה, אוכלים את בשר הפסח באכילת גדולה וחשיבות (ועיין מה שהרחבנו בזה בספר 'בן מלך - חג המצות' מאמר טו).

מידת נאמנותם למתברך תשפיע על הצלחת חייהם עצמם, לטוב או לרע.

והנה, כל אחד מארבעת ענייני הברכה, כולל שתי ברכות מאותו ענין, והוא לתוספת חיוזק ומשנה תוקף. ויש לציין, כי כדרך שארבעת העניינים סדורים כסדר 'לא זו אף זו', כך גם כפל הלשון בכל אחד מענייני הברכה, מקדים את הפשוט לפני המיוחד - בדרך 'לא זו אף זו' - הדגן והתירוש חשובים מטל השמים ושמי הארץ, 'לאומים' חשובים מ'עמים', 'בני אמן' קרובים מ'אחין', וברכת האוהבים היא מעלה יתירה על קללת השונאים. כי קללת המקללים היא שמירה מרע, הקודמת בנחיצותה לברכת המברכים שעניינה תוספת טובה.

ברכה דומה מצינו גם אצל אברהם, בתחילת פרשת לך לך, אך שם הקדים הכתוב את ברכת המברכים לפני קללת המקללים - ואברך מברך ומקללך אאור (יב,ג). ויש לדקדק מה טעם שינה הכתוב והזכיר את הברכה המחודשת לכאורה, לפני הפשוטה ממנה.

ונראה, כי בשני המקומות נקט הכתוב סדר 'לא זו אף זו' הנכון לעניינו. כי הנה בברכת יעקב האמורה כאן, מתאר יצחק מציאות מסוימת, שבה האוהבים ברוכים והשונאים מקוללים. לפיכך הסדר הראוי הוא להקדים את הנחוץ יותר, ולהזכיר אחריו את הנחוץ פחות. וכיון שהרחקת המקללים היא שמירה והגנה מרע, על כן קודמת היא לברכת המברכים שעניינה גמול ותוספת טובה למטיבים. אבל בברכת אברהם, הרי צורת הלשון שונה היא, כאשר הקב"ה מודיעו את דרכיו כיצד ינהג עם אוהביו ועם שונאיו - 'ואברך מברך, ומקללך אאור'.

וכיון שהקב"ה מנהג עולמו בחסד, ומידה טובה מרובה, על כן ההבטחה לחדש ברכה על המברכים - פשוטה יותר מההבטחה לחדש קללה על המקללים. ושוב עולה הסדר יפה, מן הפשוט אל המחודש, לא זו בלבד שאברך את מברכך, אלא יתירה מזו, אף אביא קללה על מקללך.

ולפי זה 'שני גדיי עזים' אלו אכן היתה אכילתם בשני אופנים אלו, תחילה מנת גדי אחת לשם אכילת שובע, ולאחר מכן מנת הגדי השני - אכילה לשם חשיבות. והיה בזה גם זכר ורמז לפסח וחגיגה שעתידין ישראל לאכול בלילה הזה, דהיינו חגיגה לשם שובע ופסח לאכילת גדולה.

[והנה גם בזמן הזה שאין לנו קרבן פסח, אנו עושים זכר לפסח וחגיגה על ידי שני תבשילין, כדאיתא בגמרא 'אחד זכר לפסח ואחד זכר לחגיגה' (פסחים קיד:)] אמנם כאמור, יש בשני תבשילין אופי של סעודה חשובה, שאחד בא לשם שובע ואחד בא לשם חשיבות. וזה לרגל חשיבות סעודה זו בליל הסדר, ובמקומו 'יבאר בעז"ה'.

יתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש. יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומים הוה גביר לאחיק וישתחוו לך בני אמן אורריך ארור ומברכך ברוך (כז, כח-כט)

ארבעה ענייני ברכה נמנו כאן, הסדורים כדרך המקרא בסדר 'לא זו אף זו' - מן הפשוט אל המחודש ממנו:

הברכה הראשונה היא ההצלחה האישית, הבאה לידי ביטוי בשפע טובה וברכה בחיים הפרטיים - ויתן לך האלוקים מטל השמים, ומשמני הארץ, ורוב דגן ותירוש.

הברכה השניה מחודשת ממנה, לא זו בלבד שחייך הפרטיים יהיו מוצלחים ומבורכים, אלא יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומים - אף תזכה במעמד ושררה על סביבותך, אשר יעבדוך וישתחוו לך. ולא זו בלבד, אלא אף תהיה - גביר לאחיק וישתחוו לך בני אמן - גם אחיק הקרובים אליך, אשר מצד מוצאם קרובים הם למעמדך וחשיבותך, אף הם ינשאוך וישתחוו לך. ולא זו בלבד שאתה תתברך בכל אלה, אלא - אורריך ארור ומברכך ברוך. אף הדבקים בך ידבקו בברכתך, והקמים נגדך יביאו קללה על עצמם. זו היא אפוא הברכה המחודשת ביותר, בהיותה נוגעת לאנשים אחרים זולתו, אשר

יום השביעי שבת לה' אלוקיך

חשיבות השבת על כל המועדים

אתה קדשת את יום השביעי לשמך, תכלית מעשה שמים וארץ, וברכתו מכל הימים וקדשתו מכל הזמנים (תפילת ליל שבת). כל המועדים והזמנים הם זמני קודש, ימים קדושים המיועדים לעסוק בהם בעבודת ה', חוגגים לפניו ומקריבים אישים עולות וזבחים, ושמוחים בקירבתו ית"ש. אולם עולה על כולנה יום השבת, אשר נתקדש מכל הזמנים, וקדושתו עולה על כל המועדים וימים טובים שנתן ה' לישראל.

מעלתה של השבת וקדושתה יתר על כל מועדי ה', הוא בכך ששבת קודש שונה במהותה מכל המועדים. כי כל המועדים, מהותם ותוכנם הוא, שהם מועדי עם ישראל, כלומר ימים שאירעו בהם מאורעות של נס וענייני טובה לישראל מאת ה', כגון חג המצות וחג הסוכות ומתן תורה. או שהם זמנים שהקב"ה נתן ומברך את ישראל בכל צרכיהם, כגון חג האסיף וחג הקציר, וכן יום הכיפורים שהקב"ה נתן בו כפרה לישראל, וכמו כן ראש השנה שהקב"ה זוכר בו את ישראל לטובה. ולכן הם נקבעו כזמני קודש שבהם חוגגים על כך שהקב"ה העניק טובה לישראל, ועל הקשר והדביקות שיש לישראל עם הקב"ה. והמשותף בכל המועדים, שקדושתם היא מחמת הטובה והמעלה שיש לעם ישראל בהם מאת ה', אם בעבר בתאריך זה, אם בכל שנה ושנה בתקופה זו, או ביום זה. ומשום כך כתיב במועדים - 'מועדים' (במדבר י"י, כט, לט). כי הם מועדים של עם ישראל.

מה שאין כן 'שבת קודש', לא אירע בו שום מאורע לעם ישראל. אלא סיבת קביעות היום, הוא משום שהיה בו מאורע אצל הקב"ה, שכילה מלאכתו ביום השביעי ושבת בו מכל מלאכתו. כמו שנאמר - ויברך אלוקים את יום השביעי ויקדש אותו, כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלוקים לעשות (בראשית ב, ג).

וכן בעשרת הדברות - כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בהם, וינח ביום השביעי, על כן ברך ה' את יום השבת ויקדשהו (שמות כ).

ובפרשת כי תשא - כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, וביום השביעי שבת וינפש (שם לא).

המועדים - מועדיכם, שבת - שבתות ה'

ומשום כך לא מצינו בתורה לשון 'שבתותיכם', כמו שכתוב במועדים 'מועדיכם', כי ימי השבת אין הם שבתות עם ישראל, השבתות הם - שבתות ה' (ויקרא כג, לח). את 'שבתותי' תשמורו (שמות לא). שבתון שבת קודש לה' (שם טז, כג) שבת היום לה' (שם טז, כה). ועיין באבן-עזרא - 'השבת לא תקרא שבתכם כי אם שבת ה' (שם לה, ג הפירוש הקצר). השבת הוא יומו של הקב"ה, אשר ביום זה היה לו שבתה ומנוחה, ולכן חיבבו ויחדו וקדשו לשמו. אלא שמשום היותנו עמו ועבדיו, מוטלת עלינו המצוה לקדש ולכבד את יום השבת, מכיוון שהוא יומו של ה' ית"ש.

והנה אף המועדים מצינו שנקראים גם - 'מועדי ה' (ויקרא כג, ב). זמנים לה', והיינו משום שמיחדים הם לעבודתו יתברך שמו. שעניינם הוא לבא לחוג לפניו, ולשמוח בו ולהללו, והם מקראי קודש, זמנים המיועדים לעבודת ה' בקרבנות ובתפילה, ומשום כך הם מועדי ה'. אך שורש ענין וסיבת קביעות החג, הוא במה שיש בו טובה ומעלה לישראל. אולם השבת בפרשה וכל מהותה היא - 'שבת לה'.

ההבדל בין 'לכם' שנאמר במועדים - ל'לכם' שנאמר בשבת

אמנם בכל זאת, מצינו בתורה דכתיב גבי שבת 'לכם', בפרשת המן - ראו כי ה' נתן לכם השבת (שמות טז, כט). וכן בפרשת כי תשא - ושמרתם את השבת כי קודש היא לכם (שם לא). אולם אין זה סותר למה שנתבאר, דזה וודאי שעצם השבת הוא יומו של ה', שהרי סיבת מציאות השבת וקדושתו, הוא מחמת הקב"ה עצמו, אלא שהקב"ה נתנו והנחילו באהבה לישראל עמו לעשותו ולנוח בו, ולתת לנו את ברכת השבת.

ואכן שני פסוקים אלו שנאמר בהם 'לכם', מדובר בהם על נתינת השבת לישראל. בפסוק הראשון מפורש 'ראו כי ה' נתן לכם השבת'. דהיינו שהשבת שהיא בעצמותה יום ה', נתן הקב"ה את ברכת יום זה

לישראל. וכמו כן בפסוק שבפרשת כי תשא. תוכן אותה פרשה היא שקדושת השבת ניתנה לישראל להיות עושים אותו יום קדוש.

וחז"ל דרשו מעומק הלשון שבפרשה זו - 'מתנה טובה יש לי בבית גנזי, ושבת שמה, ומבקש אני ליתנה לישראל' (ביצה טז). כלומר שנתן לנו הקב"ה את השבת שלו [שנעשה את השבת יחד עמו].

אולם שונה 'לכם' הכתוב גבי מועדים (ויקרא כג ובמדבר כח, עיני פסחים סח); מ'לכם' הכתוב גבי שבת, שכן כאמור, מה שנאמר במועדים 'תהיה לכם', 'תעשה לך', היינו שהם במהותם מועדים וחגים של עם ישראל, שנועדו לחוג על כל הטוב שנתן לנו ה'. אבל השבת אינו מועד של עם ישראל, השבת היא לעולם 'שבתותי', ולא 'שבתותיכם', וכן בכל התנ"ך כתיב רק 'שבתותי'. אלא שהוא ניתן 'לכם' לקדשו ולעשותו ולקבל את ברכתו. וכלשון הנוסח בקידוש - ושבת קדשו הנחילנו. כלומר שהוא 'שבת קדשו', שבת שהיא קודש לו, אלא שהנחיל אותה לנו.

השבת נקרא - 'יום קדשי'

והוא לשון הכתוב בנביא - **אם תשיב משבת רגלך, עשות הפציץ ביום קדשי, וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכוּבד** (ישעיה נח, ג). השבת נקרא 'יום קדשי', השבת הוא 'קדוש ה'³. וכן דרשו על הפסוק - **ימים יוצרו ולו אחד בהם** (תהלים קלט) **רבי יצחק אמר זה יום השבת** (פסיקתא רבתי כג, ילקו"ש בהעלותך תרצא). כלומר שהקב"ה יצר ימים, אך אחד מהם קבע אותו לו, והוא יום השבת, אשר מתחילה נברא להיות ליום ה', שסיבת קדושתו משום שהיה בו שבייתה ונייחא לה¹. אך שאר הימים, וגם זמני הקודש אשר נתקדשו לישראל, הם בכלל 'ימים יוצרו', כי אין עצם מהותם שהם ימים של ה'. אלא קדושתם מחמת שחוגגים בהם לה¹ ועובדים

אותו. ורק יום השבת הוא יום האחד והמיוחד לה¹, עליו נאמר 'ולו אחד בהם¹, יום שהוא יומו של הקב"ה.

ומשום כך גדול יום זה, ומקודש יותר מכל הזמנים, וקדושתו עולה למעלה מכל המועדים, כי קדושתו נובעת שביית ומנוחת ה¹, והחובה לקדשו הוא משום שהוא יומו. מה שאין כן כל המועדים סיבת קדושתם היא משום שהיה בהם מאורע לישראל.

חומרת עונש השבת - חילול כבוד ה' בעצמו

ומטעם זה חמורה היא קדושת השבת מכל קדושת המועדים והזמנים. כי העונש החמור ביותר שמצינו בתורה על חילול המועדים הוא הכרת. דהיינו, המחלל את יום הכיפורים, את שבייתו או את עינויו, וכן המחלל את מצות חג המצות ואוכל חמץ, ענשו כרת. אבל המחלל שבת עונשו סקילה, שהוא החמור בכל המיתות, כי המחלל את השבת, הרי הוא מזלזל בקדושת יומו של ה' בעצמו.

המחלל את מצות חג המצות ואוכל חמץ, הרי הוא מזלזל בברית עם ה' ובקשר עמו. ולכן נענש בכרת. וכן המחלל את שביית יום הכיפורים ועינויו, מזלזל בעבודת ה' ית"ש, שאינו בא לפייס ולהיטהר ולהתכפר לפניו, ולכן ענשו כרת. אבל המחלל את השבת הרי הוא מחלל את קדושת יומו של ה¹, ואינו זלזול רק בקשר שלנו עם ה¹ או בעבודתו, אלא חילול בעניינו של הקב"ה בעצמו, בדבר שהוא קדוש מחמת שהוא מיוחד לה¹, והרי זה כמזלזל בכבוד המלך בעצמו. וכמו שכתוב בנביא - **ומשבתותי העלימו עיניהם ואחל** (יחזקאל כב, כו) **וברש"י - ואחל - ונתהללת¹.**

ומצינו, שחמורה קדושת השבת גם יותר על קדושת המקדש, שהוא מקום ה¹ ומשכן כבודו. שהמחלל את קדושת המקדש, ונכנס בעוד טומאתו עליו, עונשו

3. ובגמרא אמרו - לקדוש ה' מכוּבד זה יוה"כ (שבת קיט.). והיא דרשא, כי בפשוטו הפסוק כולו מוסב על השבת. ועיני בהערה הבאה.

4. אמנם יש שם במדרשים עוד מ"ד - רבי לוי אמר זה יום הכיפורים. וביאור פלוגתתם נראה, דר' יצחק סבירא ליה שהפסוק רומז ליום המיוחד לה¹ לבדו מצד מהותו, והיינו רק יום השבת ואף לא יום הכיפורים, כי יום הכיפורים מהותו באה עבור ישראל לתת להם כפרה ולהטהר לפני ה¹. אבל ל' לוי סבר שהפסוק עוסק כאן ביום המיוחד לה¹ מצד סוג העבודה שלו, שזה רק ביום הכיפורים שאין עוסקים בו אלא בענייני ה¹, ואין בו לא אכילה ולא שתיה רק בקשת סליחה וכפרה וטהרה לפני ה¹. אבל בשבת יש בו גם עסקי אכילה ושתיה. ומטעם זה גם נדרש הכתוב של 'קדוש ה¹ על יום הכיפורים כמ"ש בהערה הקודמת, והיינו משום שעוסקים בו רק בענייני ה¹, אבל בפשוטו קאי על שבת, שהוא יומו של ה¹ ביסוד מהותו. [ואמנם גם האכילה והעונג הוא מעבודת היום].

כרת. אבל בשבת ענשו סקילה, הרי שקדושתו חמורה מקדושת המקדש⁵.

חשיבות מצות השבת בין שאר המצוות

והנה לא רק בין המועדים השבת נעלה ומקודשת, אלא גם בתוך כלל המצוות שניתנו לישראל מאת ה', נחשבת מצות השבת בין המצוות החשובות והמרכזיות ביותר שבתורה. עד כדי כך שנאמרה בעשרת הדברות⁶ על הר סיני, וגם חזרת ונזכרת הרבה פעמים בתורה. וכן מצות שבת קדמה וניתנה לישראל לפני מתן תורה.

ואיתא בחז"ל שהשבת שקולה כנגד כל התורה - בתורה ובנביאים ובכתובים מצינו שהשבת שקולה כנגד כל המצוות שבתורה (ירושלמי נדרים פ"א ה"ט).

והטעם שמצווה זו נחשבת ונעלית כל כך בין

שאר המצוות שבתורה, נראה בפשטות שהוא כאמור, משום שהשבת הוא 'יומו של הקב"ה', בואו של יום השבת כמוהו כהופעת ה'. שכיון שקבע יום זה עבורו וקדשו שיהא מיוחד לו, אזי כשאנו נפגשים ביום זה, הרי זה כאילו באנו לנוכח פני המלך, וכענין שאמרו - **שבת שמא דקודשא בריך הוא** (מאמר הזוהר לסעודת צפרא דשבתא). ולכן מצוה עלינו לכבד יום זה, שבכך אנו מכבדים את הקב"ה. כלומר שהקב"ה קבע יום זה והועידו לעצמו שיהיה יום זה ככיוול חלקו בבריאה, ויהיה מתכבד שמו בעולם על ידי שיקדשו ויכבדו יום זה. ומשום כך, הרי כיבוד זה הוא עבודת ה' היסודית ביותר, הדרך והאמצעי החשוב ביותר לעבוד את ה'. ומפורשים הדברים במדרש - **כל המענג את השבת כאילו הוא מכבד להקב"ה, שנאמר וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד** (תנ"דב"א פכ"ו).

חכמה ומוסר

איסתכל באורייתא וברא עלמא

יהיה מתוקן ונוח לבריות, שהרי התורה היא חכמת קודש שמיימית אלוקית, ולא תורת ארץ מדינית. וכגון מה שגניבה אסורה אין זה משום שבגין כך מתקלקלים סדרי העולם ומשתבשים תכניות הבריות, אלא משום שגניבה היא בעצם עוולה ודבר מושחת, ושלילתה הוא ערך עליון העומד בפני עצמו, וזה הטעם שמחמתו אסרה תורה את הדבר. ועיין שם שביארנו שזוהי הכוונה במאמרם ש'התורה קדמה לעולם' (שבת פח:); כלומר שמשפטי התורה ומצוותיה לא באו אחר בריאת העולם במטרה כדי שיהיה העולם מתוקן באופן טוב

התורה קדמה לעולם

איתא בחז"ל - **קוב"ה איסתכל באורייתא וברא עלמא** (הקדמת הזוהר), הקב"ה הסתכל בתורה ולפי זה ברא את העולם. ובמדרש - **ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום (משלי ח) - התורה אומרת אני הייתי כלי אומנותו של הקב"ה. האומן אינו בונה מדעת עצמו, דיפתראות ופנקסאות יש לו... כך הקב"ה מביט בתורה ובורא את העולם** (בראשית רבה א, ב).

והנה ביארנו במקו"א (מאמרי מבוא בן מלך-בראשית ח"א) שחכמת התורה אין שורש עניינה בכדי שהעולם

5. ומהאי טעמא כתיב - את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו. הקדים השבת למקדש, כדרך 'לא זו אף זו', והיינו משום שהשבת היא יותר מקודשת. והטעם נראה, דסיבת קדושת המקדש היא בשביל השראת השכינה בישראל. אבל קדושת השבת היא מחמת עצמו. והוא כעין מקומו וכסא כבודו שבשמים, שהוא מקומו מחמת עצמו.

ואכן מצינו כי בעת שירד ה' בענן כבודו לעיני כל העם על הר סיני, היה עונש המחלל את קדושת ההר, בסקילה, כדכתיב - סקול יסקל או ירה יירה (שמות יט, ג). כיון שהוא חילול כבודו של הקב"ה עצמו, שהוא מקומו שירד עליו, וכדכתיב - ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני (שמות יט, יא). וכן מצינו גם במגדף, שמקלל את שם ה', ופוגע בכבוד ה' עצמו, ענשו סקילה (ויקרא כד, טז).

6. ומודגש עניין זה, שהשבת היא מעשרת הדברות, בתפילות השבת הן בשחרית - ושני לוחות אבנים הוריד בידו וכתוב בהם שמירת שבת. והן במוסף - אז מסיני נצטוו. אשר הדבר מורה על גדלה וחשיבותה של מצות השבת.

ונכון, אלא להיפך התורה קדמה ונבראה בטרם בריאת העולם, ומצוותיה הם ערכים קדושים קדמונים ונעלים, שהם נכונים מצד עצמם גם אלמלא היה העולם. והעולם כולו אינו אלא היכי תימצא שהערכים הללו יבואו לידי ביטוי בפועל.

וזה עומק הכוונה במאמרם הנ"ל - 'איסתכל באורייתא וברא עלמא', כלומר שהקב"ה ברא את עולמו בצורה שימצא בו המון אופנים והזדמנויות, ועל כל צעד ושעל מזדמנים לאדם נסיונות ואתגרים שיוכל לבוא בהם לידי קיום ענייני המצוות על ריבוי פרטיהם.

ונראה שגם מה שאנו רואים שהעולם נעשה משובש ומקולקל על ידי החטאים, ותיקונו ושלמותו הוא בהנהגה ישרה על פי התורה, אין זה משום שהתורה נוצרה על פי ההתאמה לעולם, אלא הרי זה משום שהעולם נברא לפי הכללים של התורה. שגם זה כלול בכוונת מאמרם 'איסתכל באורייתא וברא עלמא' כלומר, שהקב"ה סידר וברא את סדרי העולם שהם יתאימו על פי מה שכתוב בתורה. וברא סוג עולם כזה שתיקונו ושלמותו והצלחתו תהיה כאשר ינהגו בו לפי התורה. ובכל חלקי החיים והבריאה קבע הבורא את הדרך הנכונה והוא סדר החיים של היהודי כפי שהתורה מתווה עבורו, והעמיד את סדר העולם שיתאים עם זה.

ולדוגמא, מכיון שכתוב בתורה לא תגנוב, משום שגניבה הוא בעצם דבר מושחת, לכן ברא את העולם באופן זה שאם יהיה בו מעשה גניבה יהיה משובש והעולם יחרב ויהרס. כי מצד הבריאה עצמה לא היה זה בהכרח שייברא באופן כזה, כי הקב"ה היה יכול לברוא עולם שאינו נהרס ומשתבש מגניבה ועושק.

וכמו כן מכיון שחסד הוא מצוה בתורה, ערך נעלה ודבר טוב כשלעצמו, לכן ברא את העולם באופן שעל ידי מעשי חסד יבנה העולם ['עולם חסד יבנה!'], וכאשר הבריות עוסקים בחסד אזי הדבר מסייע לבנות את העולם לשכללו ולהצליחו.

והיינו מה שכתוב 'דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום' (משלי ג, יז), כלומר שאין הכוונה שזוהי הסיבה ללכת בדרכי התורה בכדי שיהיו לאדם דרכי נועם ושלום למען שלותו בעולם, אלא זו תוצאה ממה שהעולם נברא על פי התורה. שמשום כך, דרך התורה, מלבד המצוה ללכת בה, יש בה דרך אגב, גם תועלת ונועם ושלום לאדם.

[אמנם מעתה אחר שכבר נברא העולם באופן כזה, נתוסף גם דבר זה כסיבה לקיום המצוות והליכה בדרך התורה, משום שבכך עולמו של הקב"ה מתכונן ומתקיים ביתר שלימות וטובה].

שלימות הנפש ע"י קיום התורה

יש לכך עוד אופנים שנכללו במאמר חז"ל זה. כגון מנוחת השבת, שמלבד המצוה, הוא נצרך מאד לאדם. והרי וודאי שאין צורך זה הטעם למצוה זו. אלא להיפך, שמכיון שיש בתורה ענין של שבת, שחלה על האדם חובת מנוחה, מטעם שה' שבת ונפש ביום השביעי, משום כך 'איסתכל באורייתא וברא עלמא', שאכן נפש היהודי הרוממה, תהיה בנויה באופן כזה שהיא זקוקה למנוחה פעם אחת בשבעת ימים. ובלא זה תהיה נפשו חסרה ופגומה.

וכמו כן כל המועדים, מכיון שיש מצוה לשמוח ולחוג בהם שלש פעמים בשנה, הרי משום כך נברא האדם באופן שנצרך לו לשמוח ולחוג שלש פעמים בשנה, ובלי זה נפשו מחוסרת ועגומה.

ונראה שאפילו מצוות דרבנן אחר שתיקנו אותם, הם משלימים את נפש האדם, וכגון מה שתיקנו בפורים 'חייב אינש לבסומי עד דלא ידע', אזי האדם נצרך פעם אחת בשנה לענין זה של שמחה נפרזה עד דלא ידע. ונעשה צורך זה רק מאז שתיקנו כן, שכן דרך העולם שמשתנים מצבים וצרכי הנפש של האדם מדור לדור. ואפשר שגם זה נכלל במה שדרשו חז"ל בכתוב 'לא-ל גומר עלי'. [ומסתבר שאפילו דברים קלים של הנהגות ומנהגים, הכל כבר נהיה חלק מסדר החיים הנכון, שה' סידר את העולם על פיו. ואין שום דבר שהוא קטן מדי כלפי שמיא, והיפלא מה' דבר, וכשם שנבראו אלפי מינים יתושים ונמלים וכל אחד מהם עם כל מיני שרטוטים ואיברים וכנפיים שונים זה מזה].

ולפיכך מי שאינו מקיים את מצות השבת כראוי בעונג ובקדושה, ואינו מביא עצמו למנוחה אמיתית ויישוב הדעת עם כל הרגש, אזי נפשו מחוסרת. גם אם אינו מרגיש חסרון ואינו יכול לזהות בעצמו שום פגם, אבל באמת הוא כבר לא מושלם כי חסר לו משהו. וכמובן שמי שיש לו חסר בשלימות קומת נפשו, אזי נמנע ממנו להמשיך על עצמו רוממות והשראה של קדושה, דהיינו ענייני רגש הבנה והשגה. כי רק מי שכוחות נפשו פועלים כהלכה, יכול להגיע לרוח הקודש ולכל העניינים הרוחניים והנפשיים.

המצה תהיה לתאבון, כך בכל המצוות קיומם הנכון הוא שעל ידם מתמלא החיסרון בנפש והתשוקה לרגש מסוג זה. וכגון אם יעשה לעצמו סעודות גדולות ונופש בימות החול כדי למלא את תשוקת הנפש להיחלץ ולהשתעשע במנוחה ועונג, אזי מנוחת ועונג השבת לא יהיו לתיאבון. ומי שיוצר לעצמו היגאנות במשך השנה, צמאוונו לחגים ושמחתם הוא במידה פחותה, ואינו מקיים את מצוות המועדים בשלימות.

הצורך לפעמים לרגשות חיצוניים

אמנם בכל זאת יש לפעמים מקום לעניינים אלו, כי יש שהאדם נפשו עגומה נעולה ורדומה ואינו מסוגל להרגיש רגש ושמחה. והנה אם היה בדרגה רמה, אזי עצם המצוות היה בכוחם לקרוע את סגור לבו. וכמו שנתבאר שיש בכח המצוות להביא אל הלב את כל הנצרך לו, בחינת 'אסתכל באורייתא וברא עלמא'.

אולם מי שדרגתו הרוחנית עדיין לא הגיעה לידי מידה זו, שהשבת והמועדים יעוררו ויפרצו בקרבן את השמחה והרגש, כלומר שאינו משיג את העניינים הרוחניים באופן שהם כשלעצמם יהיו מספיקים דיים עבורו לפרוץ את סגירות נפשו. אזי יש בידו להגיע לזה בכך שיעורר את נפשו על ידי ענייני עוה"ז, כגון לעסוק בשבת אחים בשירה וזמרה, וגדולה לגימה, ועל ידם יהיה בכוחו לפתוח את אטימות נפשו לעורר ולהפיק רגשות. אכן אחר שהנפש כבר עירנית לרגש ולשמחה, ואישיותו יצאה מאטימותה וישנוניותה אז כבר יכול להתרגש אפילו מדברים שהם יותר רחוקים מנפשו.

והנה בוודאי, עמידה לפני ה' בתפילה ובהליל וקדושת שבת ויו"ט, מצד עצמם רגשי קדושתם יותר עזים מכל ענייני עוה"ז, אלא שכאשר האדם אינו בדרגה רוחנית מספקת, אזי ענייני עוה"ז יותר משפיעים ופועלים עליו. אמנם אחר שנחלץ מסגירותו ונפתח לרגשות על ידי ענייני עוה"ז, כגון שמחת נישואין או שאר מסיבת מרעים, אזי הוא כבר יותר שייך להתעורר גם מעניינים רוחניים, מכיון שנעשה קרוב לענייני רגש, ואז הוא כבר מוכשר יותר לעשות שבת ויו"ט עם כל הרגש והלב. והנה אדם כזה שמכיר בעצמו שנפשו צריכה פתיחה והתעוררות הנצרכים לו לענייני עבודת ה', אזי מצוה עליו, וכן על מחנכיו, שיזמנו לפניו עניינים כאלו של רגש והתעוררות הלב, ולערוך לפרקים התועדויות ושבת אחים וכדומה, ובכך להביא אותו לפתיחת הלב, ולפתח את אישיותו למלוא

וכן מי שאינו שמח ברגלים, מלבד העדר המצוה חסר לו שלימות בנפש. ומי שאינו 'עד דלא ידע' בפורים קיים חסר בנפשו גם אם אינו יודע להצביע עליה בבירור. וכך בכל פרט שיש בחיי היהודי על פי התורה, יש בחינה זו של 'אסתכל באורייתא וברא עלמא', ורק כאשר מתנהגים בדיוק על פי המתכונת של התורה אזי החיים מתוקנים ובלי זה הם בלתי מאוזנים. וכל שכן שאם נכשלים בחטא נעשים לגמרי משובשים, כלומר שכל החטאים מלבד עצם חומרתם גם יוצרים קלקולים בנפש וטמטום הלב, וכמו שאמרו - **עבירה מטמטמת לבו של אדם, שנאמר ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם, אל תקרי ונטמתם אלא ונטמטם** (יזמא לט.).

והנה האדם החי באופן נכון, אשר עוסק בקיום המצוות כראוי עם התרגשות מהשי"ת, וקורא קריאת שמע עם התפעלות הכובשת את לבו, ועומד לפני המלך בעמידה נכונה בריכוז כל כוחות הנפש, ועושה שבתות ומועדים ברוממות ובקדושה, וכו'. אזי נפשו מקבלת את כל החלקים הדרושים לה, כפי התכנית אשר התוו ליהודי מפי עליון. כי הנפש נבראה מלכתחילה באופן שהיא זקוקה לתנועות הנפש הללו, כל העניינים וכל המצוות בונים את נפשו, ועל ידי כך קומת אישיותו מתוקנת ומאוזנת. ומעתה הוא מוכשר לקלוט רוח הקודש ואישיותו פורחת ומלבלבת. ומי שלא קלט בקרבן את כל ענייני המצוות עם מלוא רגשותיהם אזי נפשו אטומה וכפופה והוא רדום ומנומנם ובוודאי שאינו זוכה להשראה של קדושה, דביקות בה' והשגות נעלות.

ורואים זאת בעליל, שאכן הצדיקים נפשם עירנית ופתוחה לקלוט ולהרגיש, חיהם חיים תוססים במלואם, ומשיגים ומרגישים עניינים עמוקים ועדינים ביותר, והם מלאים ברגשות קודש ודבקים בה', מעין העולם הבא.

זהירות מלמלא את הנפש בענייני עוה"ז

והנה כשם שנפש האדם נבראה באופן שהמצוות שלימו את נפשו ורגשותיו, ואם יעסוק בהם כראוי הם ימלאו כל חסרונותיו ויהיה מושלם ומתוקן מכל צדדיו. באותה מידה צריך זהירות לא לבזבז את תשוקת הנפש למצוות ולמלאותה בעניינים חיצוניים של עוה"ז, שבכך הוא מחטיא את המטרה, וכאשר יגיע אל המצוות שוב הוא כבר שבע ואינו מקיים אותה 'לתאבון'. וכשם שמצינו שאסור לאכול מצה בערב פסח, בכדי שאכילת

אמנם למעשה קשה מאד להורות בזה, כי צריך האדם להיות בן עליה בכדי לדעת למדוד בדיוק האם רגשותיו כבר עירניים ופתוחים דיים ומכאן ואילך אין לו צורך במסיבות הרשות וממילא עליו להיזהר שלא להשביע עצמו בהם, בכדי להותיר את כל תשוקת נפשו לענייני המצוות ועבודת השי"ת.

וכך היא דרכם בקודש של עובדי השי"ת הצדיקים, שבזמנים אשר הנפש מצומצמת ומכונסת בתוך עצמה הם מעוררים אותה בדברי הרשות, אמנם כאשר הגיעו לידי התעוררות מעבירים זאת מיד לקדושה ומעלים את התרגשותם מן החול אל הקודש, וכאשר הם זוכים להגיע למצב ששוב אינם צריכים להשתמש בהתעוררות מדברים חיצוניים, אזי הם נמנעים מכך לגמרי, ואז מקיימים את המצוות במלוא הרגש ותשוקת הנפש.

קומתה שיוכל גם לחוש ולהרגיש, ואז יהיה בידו לעורר בקרבו רגש קודש לתפילה לשבתות ולימים טובים ולקיום כל המצוות.

ובאופן כזה גם השבת אחים ושיחת המרעים שהם דברי רשות נעשים למצוה, מכיוון שהם מכשירים אותו לקיום המצוות בשלימות.

לא לעבור על המידה ולחזור לרגשות קודש

אמנם כל זה צריך זהירות גדולה, כי מי שכבר הגיע למצב שלבו פתוח ונפשו משוחררת ואינו צריך כבר לכל חגיגות הרשות, בכדי לפתוח את הלב לרגשות קודש של מצוות ושבתות וימים טובים. אזי אסור לו לעסוק בפעולות אלו. כי מלבד עצם הדבר שחסר ב'קדושים' תהיו, יש עוד בזה פגיעה ופגם בצורת החיים הנכונה של היהודי.

שהרי כאמור לעיל, נברא האדם באופן שהמצוות נצרכות לו לשלימות נפשו, והמצוות ממלאים ומרוויים את צמאונו ותשוקתו לרגשי קודש. ומוטל על האדם לשמור ולהיזהר שיתמלא חסרונו רק מהמצוות עצמם, ולא ישביע עצמו מעניינים אחרים שאז המצוה אינה ברוממות כראוי, כי שלימות קיומם הוא כאשר הם גם ממלאים את תשוקת הנפש. ומי שעושה כל ימיו כחגים, חסר לו בהתרגשות של החגים ויחודיותם. כי כאשר בא אל המצוה הוא כבר שבע ומלא ומקיים אותם בלי רגשות הלב המתאימים. ה'אסתכל באורייתא וברא עלמא' הוא במינון מדוייק, ואם מרווה את הצמאון בדברים אחרים כבר בזבז את תשוקת נפשו ובא אל המצוה בלי 'תאבון'.

ועצם הדבר הוא חסרון בשלימות האדם, כשממלא ומשביע את נפשו ברגשות חיצוניים שאינם של מצוה, ואם היה משמר את תשוקתו רק לעניינים שעבורם הוכנו דיינו רגשות הקודש של המצוות, אזי היתה אישיותו מקודשת ומרוממת שכל שביעתה ורווייתה ממולאת אך ורק מענייני קדושה ומצוות.

ונסוף על כך הרי הרי נפש האדם מוגבלת בטבעה, וכאשר לבו מתמלא בחוויות ורגשות חיצוניות הרי דברים אלו תופסים את מקומם של רגשות הקודש, בבחינת 'היכא דעייל ירקא ליעול בשרא וכוורי'.

התודה והברכה לידידנו הנכבדים מתומנמי מכונונו
שנטלו חלק בהוצאות גיליון זה

הרב **אברהם לב** שליט"א
לע"נ אביו
הר"ר משה מנחם ב"ר ישראל ז"ל
ת.ג.צ.ב.ה.

הרב **זאב לב** שליט"א
לע"נ אביו
הר"ר משה מנחם ב"ר ישראל ז"ל
ת.ג.צ.ב.ה.

הרב **משה צבי רובנפיין** שליט"א
לע"נ אביו
הר"ר יעקב מנחם חיים ב"ר משה צבי ז"ל
ת.ג.צ.ב.ה.

ברכת מזל טוב לידידנו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו
הרב **יוסף ברמ"א גוטפרב** שליט"א
לרגל הולדת הבת

חשון תשפ"א

בעזרת השם יתברך

הודעה חשובה

עם הופעתו בשעה טובה של הכרך החדש ספר

במדבר חלק ב'

הננו להודיע לחברי ומנויי המכון שהספר נשלח
לכל נציגי המכון בבתי הכנסת שעל ידי קהילתנו

ירושלים - 055-6745542

בני ברק - הרב אברהם לב - 0533 184888

בית שמש - הרב אברהם צבי אקער - 052-7654776

ביתר עילית - הרב אריה קרישבסקי - 054-8422488

מודיעין עילית - הרב אליהו קירשנבוים - 052-7127701

חברי המכון מתבקשים לפנות אל הנציגים
לשם קבלת הספר ללא תמורה
כמו כן ניתן להשיג את הספר בתשלום אצל הנ"ל
וכן בהזנויות הספרים ובמישרדי המכון

בברכת התורה
הנהלת מכון כתבי בן מלך

'בן מלך' - להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות

כמו כן ניתן להצטרף לקבלת עלון "אוצרות בן מלך" שיוצא לאור מידי שבוע
בכתובת המייל: mechonbenmelech@gmail.com

בחסות

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,
נא לפנות ל- 054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com